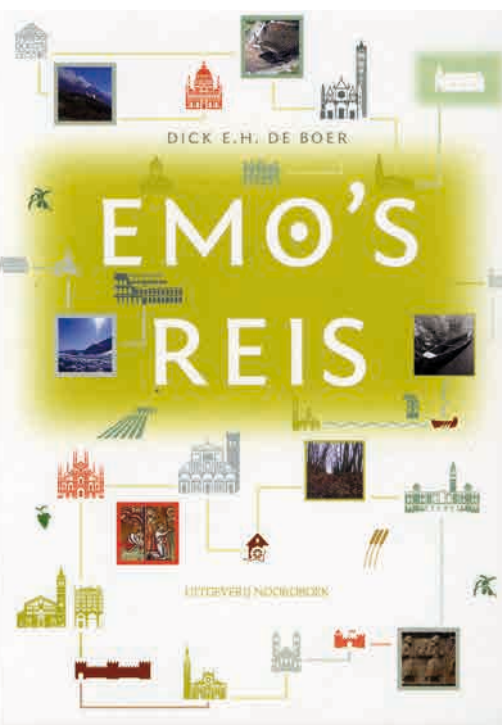

**'Het is een negentiende-
eeuwse mythe dat de
middeleeuwer nog geloofde
dat de aarde plat was'**

Frankrijk hoofd van de strijdkrachten in Groot-Brittannië en moest later het Britse gezag handhaven in het naar onafhankelijkheid strevende Ierland. Hij wilde dat doen zoals hij ook het Boerenverzet in Zuid-Afrika bedwongen had: met contraguerrilla en concentratiekampen. Zijn zus zette zich in voor de Ierse zaak. Terwijl hij zich na de oorlog terugtrok in Zuid-Frankrijk, vestigde zij zich in de Ierse Republiek en ondersteunde daar tot op hoge leeftijd in het geheim de ondergrondse IRA. In de oorlog had French al het contact met zijn zus verbroken.

Hans Pols

Dick E.H. de Boer, *Emo's reis*
(Uitgeverij Noordboek, Leeuwarden 2012), 496 blz., € 29,95.

Op 9 november 1211 vertrok abt Emo van het kleine Friese Nijeklooster naar Rome. Te voet. Emo moet naar Rome omdat hij een conflict heeft met de bisschop van Münster over het bezit van het kerkje in Wierum. Emo krijgt zijn zin. De pauselijke bureaucratie zorgde er weliswaar voor dat hij twee maanden in Rome moest blijven voordat er een beslissing genomen werd, maar het lange wachten was de moeite waard. Het kerkje bleef in bezit van het Nijeklooster. Ruim een half jaar later, op 6 juli 1212 is Emo terug in Friesland.

Dick de Boer, emeritus hoogleraar middeleeuwse geschiedenis in Groningen, reconstrueerde de reis. Dat leidde tot dit boek, dat ruim een half jaar geleden verschenen is en inmiddels al aan de derde druk toe is. Volledig terecht, want het is een prachtboek.

Die reconstructie deed De Boer aan de hand van wat Emo jaren later zelf opschreef in zijn *Kroniek van Bloemhof*. Daarin noemt de abt een aantal plaatsen waar hij tijdens zijn reis overnacht heeft. Daarnaast gebruikte De Boer zijn kennis van doorgaande routes in de middeleeuwen en verder onder meer het verslag van de reis die koning Filips II Augustus in 1191 maakte van Rome terug naar Frankrijk en de kroniek van Albrecht van Stade uit omstreeks 1250. De Boer vertelt dat de middeleeuwer gemiddeld 30 tot 45 km per dag aflegde. Dat deed Emo ook. Slapen deed hij meestal in kloosters, bij voorkeur die van zijn eigen orde. En passant legt De Boer uit dat de middeleeuwer al lang wist dat de aarde rond was. Het is een negentiende-eeuwse mythe dat de middeleeuwer nog geloofde dat de aarde plat was.

De heenreis ging over Groningen, Mönchengladbach, Zuid-Limburg, België, Bourgondië, de Alpen, de Po-vlakte, Lucca en Viterbo naar Rome. De terugreis over Zwitserland, Basel, Straatsburg, langs de Rijn omhoog en dan via Münster terug. De Boer beschrijft de 241 dagen dat Emo onderweg is zo nauwgezet mogelijk; iedere dag beslaat een of twee pagina's. De Boer vertelt wat Emo gezien kan hebben en wat wij daarvan nog kunnen zien. En dat is nog behoorlijk veel, blijkt steeds weer. De eerste helft van de dertiende eeuw was een bewogen periode. Er waren conflicten tussen pausen en keizers. 'Superpaus' Innocentius III kwam in conflict met keizer Otto IV. En later in die eeuw kwam paus Innocentius IV in conflict met keizer Frederik II, 'il Stupor Mundi', 'de Verbazing der Wereld' van die tijd. Frederik II en Otto IV vochten om de Duitse keizerskroon. Het is ook de tijd van de kinderkrusttochten en van ketterse bewegingen als de Waldenzen. Emo krijgt van veel van die gebeurtenissen iets mee op zijn reis. Het is toch vreemd om je te realiseren dat Emo acht eeuwen geleden door je geboorteplaats is gewandeld. Op weg van Heinsberg naar St. Gerlach bij Valkenburg passeerde hij Gangelt en Brunssum. De Boer noemt Gangelt een 'schatkistje'. Ik ben er tientallen keren geweest, maar ik moet blijkbaar weer een keer terug. Dat geldt overigens voor veel plaatsen die De Boer beschrijft. Want hij weet precies waar je moet kijken. Het boek is fantastisch uitgegeven, met tientallen illustraties en foto's. Zoals al gezegd, een prachtboek. Dan vergeef je de schrijver kleine onduidelijkheden (Filips II Augustus of Philips II Augustus) en foutjes (in 1141 vertrok de kapelaan van de bisschop van Troyes naar Rome om in 1301 terug te keren) heel graag.

Wim Rongen ■